



Yıl / year: 17 • sayı / issue: 34 • kış / winter 2019 • s./p. 635 - 655

Vefeyât
Obituary

Prof.Dr. Ahmet Önkal Hocamın Ardından

Fatih ERKOÇOĞLU

Prof. Dr. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Tarih Bölümü

fatiherkocoglu@hotmail.com | orcid.org/0000-0002-5439-4530

Geliş Tarihi / Received: 30.10.2019 • Yayına Kabul Tarihi / Accepted: 12.12.2019

Atf / Cite as

Erkoçoğlu, Fatih. "Prof.Dr. Ahmet Önkal Hocamın Ardından". *İstem*, 17/34 (2019): 635-655.
<https://doi.org/10.31591/istem.640229>

Prof. Dr. Ahmet Önkal hocamızın 22 Şubat 2019 sabah saat 04:00'te vefat ettiği haberi İslam Tarihçileri whatsapp grubuna düşmüştü. Hocamız neredeyse 22 gündür hastanede yatıyormuş, hiç haberim olmadığı gibi cenazesine de katılma imkanım olmamıştı. Çok üzümüştüm. Merhum hocamıza Allah'tan rahmet, kederli ailesine de baş sağlığı diliyorum. Hocamızın mekanı cennet, makamı âli olsun.

Derler ya birden sinema şeridi gibi hatıralar canlanmaya başladı. Hemen fotoğraf arşivimi açtım, hocamızla bir arada olabileceğimiz konferans, sempozyum ve gezi programlarının fotoğraflarını tek tek inceledim. Tespit ettiğim bir miktar fotoğrafı facebooktan o an paylaşınca da birçok hoca ve arkadaşımın olumlu tepkiler almıştım. 26-27 Eylül 2019 tarihlerinde Çeşme'de gerçekleştirilen koordinasyon toplantımıza katılmıştım. Gittiğimiz gün bize takdim edilen çantanın içinde henüz yeni çıkan merhum hocamızın *Muhtasar Siyer-i Nebî* adlı çalışması vardı. Bunu görünce duygulandım. Hocamın bir siyer kitabı hazırladığı, fakat bitiremediği ifade edilmişti. Toplantımızın ikinci gününde Prof. Dr. İsmail Hakkı Atçeken hocam da bu duruma değindi. Hocamızın üslubu ve yöntemine göre onun bu çalışmasını ikmal ettiklerini söylemişler ve katılımcı hocala-

rımıza bir nüsha takdim etmeyi uygun görmüşlerdi. Merhum Prof. Dr. Ahmet Önkal hocamız ve ikmal yapan hocalarımızdan Allah razı olsun.

Prof. Dr. İsmail Hakkı Atçeken hocam İSTEM dergisinin Aralık 2019 sayının *Ahmet Önkal Anısına* çıkacağını ve merhum hocamızla ilgili yazı ve görsel malzemeler konulacağını söyleyince ben de Atçeken hocama, Ahmet Önkal hocamın vefatı münasebetiyle facebooktan hocamın da içinde bulunduğu bir miktar fotoğrafı paylaştığımı, arzu ettikleri takdirde kendileriyle de paylaşabileceğimi söylemiştim. Hocam da memnuniyetini ifade ederek, bu fotoğrafları kendisine göndermemi söyledi. Bu sefer hem ilave başka fotoğraflar daha ekleyebilmek için fotoğraf arşivimi yeniden yokladım. Eski fotoğraflar birer birer gözden geçirilirken, hatıralar yeniden tazelendi. Epeyce bir fotoğraf bulunca da aklıma bu yazıyı yazmak düştü. Yazı hocamızla tanışma süreci ile başlayacak ve muhtelif kolokyum ve gezilerdeki kısa karşılaşmalarımıza dair olacaktır. Ayrıca o günlerde fotoğraf makinemin objektifine yansıyan rahmetli hocamızla ilgili bazı kareleri de bu vesile ile paylaşmak istedim.

2006 yılı idi. Prof. Dr. Ahmet Önkal Hocamı makalelerinden biliyordum, fakat kendisini daha henüz hiç görmemiştim. Danışmanım Prof. Dr. İrfan Aycan hocam, Ahmet Önkal hocamı da doktora tezi jürisine dahil etmiş ve savunmaya davet etmişti. İrfan Bey, 16 Ekim 2006 tarihinde öğlene doğru Ahmet Önkal hocamı AŞTİ'den almamı söylemişti. Aracımla terminale hocamı almaya gitmiştim. Hocamla ilk defa karşılaşıyordum. Selamlaştık, hocamızın hal ve hatırını sordum. Tabi olarak çok heyecanlı idim. Bir iki saat içinde doktora tezimin savunmasına girecektim. Jürimdeki diğer hocalarımı tanıyordum. Prof. Dr. Ahmet Önkal hocam ile ilk defa tanışmış, heyecanım da bir kat daha artmıştı. Terminal ile fakülte arasında fazla bir mesafe yoktu. On dakika sonra fakülteye ulaşmıştık.

Tez savunmam İrfan Bey'in odasında olmuştu. İki ciltten oluşan tez metnimi hocam büyük bir dikkatle okumuş, muhtelif sorular sormuştu. Çalışmamda kullandığım kaynakların ciltlerine bile dikkat çeken Ahmet Önkal hocam, tezimde kullandığım Zehebî'nin *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ* isimli kitabının nasıl 3 cilt olduğunu ayrıca belirtmişti. Zira hocalarımızın odasında bulunan Zehebî'nin kitabı yirmi cildin üzerinde idi. Benim kullandığım ise sadece 3 cilt idi. Ben de Arap dünyasında çıkan yeni baskısının sadece 3 cilt olduğunu, ben bu baskısını ken-

di kütüphaneme aldığımı ifade etmiştim. Savunmam oldukça güzel geçmiş, hocamın çok yapıcı katkıları olmuştu. Birkaç sayfadan oluşan hazırladığı rapor metnini de ayrıca bana takdim etmişti. Hocamızın üslubunu çok beğenmiştim.



2008 yılında İslam Tarihçileri Koordinasyon Toplantısı gerçekleştirilecekti. Doktora sonrasında Sivas'a dönmüş ve burada çalışmalarımı sürdürmeye başlamıştım. Tek araştırma görevlisi olduğumdan, Konya'da periyodik olarak çıkan *İSTEM* dergisinin abonelik işlerini ben takip ediyordum. 2008 yılında koordinasyon toplantısı için sadece iki hocamıza davetiye gelmiş ben de bölüm başkanına, Şanlıurfa'daki bu programa katılmayı arzu ettiğimi, bütün masraflarımı kendimin karşılayabileceğimi ifade etmiştim. Sivas'tan Prof. Dr. Ünal Kılıç ve Prof. Dr. Ali Aksu hocalarımla birlikte Urfa'ya giderek, burada koordinasyon toplantısına iştirak etmiştim.





Programın ardından kısa süreli bir Suriye gezisi tertip edilmişti (13-18 Mayıs 2008). Akşam üzeri hocalarımız ve eşlerinin de bulunduğu bir otobüsle Kilis üzerinden Suriye'ye geçmiştik. Gezi programında güneyde yer alan Busra şehri de bulunuyordu. Suriye'ye ilk olarak 2004 yılında gitmiş burada takriben altı buçuk ay kadar kalmıştım. Bu esnada Dimaşk'ta dil kursuna kayıt yaptırmış, buradaki kütüphanelerde inceleme ve araştırmalarda bulunmuştum. Bu süre zarfında Suriye'nin başta Dimaşk olmak üzere Halep, Hama, Lazkiye, Tartus, Ceziretü Arvâd, Der'a, Busra, Buldan, Nebke, Zebedani, Humus, Kalatu'l-Hısn, Rakka, Deyr Zor, Caber Kalesi gibi şehirler ve önemli mekanları gezmiştim. Suriye'ye 2006 ve 2007 yıllarında da gitmiş, muhtelif şehirlerini yeniden gezme

imkanı bulmuştum. 2007 yılındaki gidişimiz ise Ankara İlahiyat'tan bir kısım hocalarımızla birlikte olmuş, bu gezide Suriye, Ürdün ve İsrail'i gezmiştik.

2008 yılında düzenlenen bu gezide ise başta Dimaşk olmak üzere Suriye'nin bazı şehirleri gezilecekti. Busra da bunlardan birisi idi. Rehberimizin çok fazla tecrübesi yoktu, bir de işi savsaklama derdinde olduğunu fark etmiştim. Ara ara müdahalelerde bulunuyordum. Bilhassa Busra'ya ulaştığımızda, burada çok az kalınacağını söylemesi beni rahatsız edince müdahalede bulunmuştum. Busra'ya kadar gelmişiz, sanki ateş almaya gelmişiz gibi hızlıca geri dönecekti. Serbest bir zaman verilmişti. Ben de içinde Ahmet Önkal hocamın da bulunduğu küçük bir gruba, özellikle Busra kalesine girilerek, burada sur içinde kalmış olan meşhur anfi tiyatroyu görmelerini istemiştim. Hocamız ve sadece birkaç kişi bununla ilgilenmişti. Otobüse dönüş için hazırlanırken, hocalarımız biraz gecikmişti. Ben de kapıda onların dönmesini bekliyordum. Biraz sonra hocalarımız soluk soluğa dönmüşlerdi. Hocam otobüse bindiğinde "Burası mutlaka görülmeliydi" ifadesini kullanmıştı.

Gerçi burada anlatmak istediğim bunlar değildi. Hocamı doktora tez savunmamdan sonra ilk defa Urfa'da görmüş, şimdi de bir otobüs dolusu hocamız ve eşleriyle birlikte bir yolculuğa çıkmıştık. Busra dönüşünde, meşhur Rahib Bahira kissası hocamıza sorulmuştu. Busra'dan Dimaşk'a kadar takriben iki saatlik yolumuz vardı. Birkaç gündür yolda olduğumuzdan biraz yorulmuştuk. Hocamıza mikrofon takdim edilmiş, hocamızda hiç vakit kaybetmeden olayı oldukça detaylı ve analitik bir bakış açısıyla anlatmaya başlamıştı. Öğrencilik yıllarımdan beri toplantı, konferans, çalıştay, kongre ve bilhassa konserleri devamlı olarak kaydederdim. Özel olarak yanımda bir ses kayıt cihazı bulundururdum. Ne var ki o gün çok yorulmuş olmalıyım. Tarihi bir olay ancak bu kadar güzel, detaylı ve doyurucu anlatılabilirdi. Hocam o kadar güzel konuyu anlatıyordu ki, bir taraftan yorgunluk diğer taraftan hocamın akıcı ve zevkli anlatımına kapılınca kayıt yapmayı unuttum. Hocam konuşmasını bitirdiğinde Dimaşk'a varmıştık bile. O gün bu gündür bu konuşmayı neden kaydetmeyi unuttuğuma hala hayıflanırım. Ben orta sırada bir yerde oturuyordum. Hocamın elinde bir notun olup olmadığını da bilmiyordum, fakat hocamın akıcı konuşması beni çok etkilemişti.

Gezi dönüşü Dimaşk'ın önemli lokantalarından birine gitmiştik. Hocamızla aynı masada oturma şerefine nail olmuşum. Hava serinleyince görevlileri her birimize birer üst kıyafeti giydirmişlerdi. Burada sohbet eşliğinde yemeklerimizi afiyetle yemiştik.



İ
S
T
E
M
34/2019



Arşivimdeki fotoğrafları incelerken 29-30 Mayıs 2009 tarihlerinde Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinde düzenlenen İslam Tarihçileri Toplantısı'na ve ardından düzenlenen eski Ankara gezisine de hocamızın katıldığını fark etmiştim. Hocamızın içinde olduğu bazı kareleri de burada vermek istedim.





İ
S
T
E
M
34/2019





2010 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi olarak Kербela Sempozyumu tertip etmiştik. Sekreteryaya olarak görev aldığım bu programda benim de bir tebliğim vardı. "*Kutsal Bir Mekan Kербela*" başlıklı bir sunum yapmaya kadar vermiş, buna göre bir hazırlık yapmışım. Açılış konuşmaları sonrasında ilk oturum ana salonda yapılacaktı. Hocamız oturum başkanı idi. Sunumumu yaptıktan sonra hocam beni uyararak, kutsalı Allah'ın belirlediğini, burada öyle bir şeyin olmadığını ifade etmiş, bunun üzerine ben de tebliğimin başlığını bilahare yayına hazırlarken "*Kutsal(laştırılmış) Mekan Kербela*" olarak değiştirmişim. Sempozyum sonrasında katılımcılarımızı Divriği şehrine götürmüş orada Divriği Ulu Camii ve Darüşşifa'sını gezdirmiştik.





İ
S
T
E
M
34/2019



19-20 Mayıs 2011 tarihlerinde Elazığ'da düzenlenen İslam Tarihçileri Toplantısı'nda da Prof. Dr. Ahmet Önkal hocamız ile görüşme imkanımız olmuştu.





İ
S
T
E
M
34/2019



Hocamızla 2011 yılında Endülüs uzmanı Prof. Dr. Mehmet Özdemir hocamızın rehberliğinde gerçekleştirilen Endülüs gezisinde birlikte olmuştuk., Gırnata, Kurtuba, İşbiliyye gibi önemli Endülüs şehirlerinin gezildiği bu tur, bizim için çok faydalı geçmişti. Kıymetli hocamız eşi hanımefendi ile gelmişlerdi.



İ
S
T
E
M
34/2019





25 Haziran-2 Temmuz 2013 tarihleri arasında ilk olarak Bursa'da İslam Tarihçileri Toplantısı tertip edilmiş, ardında da bütün hocalarımızla birlikte Balkan Gezisi'ne çıkmıştık. Bosna, Karadağ, Arnavutluk, Makedonya ve Kosova'nın içinde bulunduğu bu seyahat de bizim için oldukça bereketli geçmişti. Arşivimde hocamla ilgili olarak rastladığım fotoğrafları da burada paylaşmak istedim.



İ
S
T
E
M
34/2019





İ
S
T
E
M
34/2019





İ
S
T
E
M
34/2019

Hocamız ile en son 16 Haziran 2017 tarihinde Konya'da görüşmüştük. Prof. Dr. İrfan Aycan hocamızın projesi dahilinde Prof. Dr. Mustafa Demirci hocamın davetlisi olarak bir grup hocamızla birlikte hızlı trenle iftardan birkaç saat önce Konya'ya ulaşmış, Alâeddin Camii'ine yakın üniversitenin bir yerleşkesine gitmiş, burada bir miktar proje üzerinde çalışmıştık. Prof. Dr. Ahmet Önkal hocamız da toplantımıza katılmış, bilahare iftarımızı binanın avlusundaki lokantada birlikte açmıştık. O gün hem toplantıdan hem de iftardan birkaç kare fotoğraf çekmiştim. Demek ki hocamızla en son görüşmemiz bu olacaktı.



Muhterem hocamıza Allah'tan rahmet diliyorum. Yüce Rabbim hayatını anlattığı Peygamberimize komşu kılsın inşaallah.